

Bülbül, M. & Öztürk, M. (2021). Destnivîska Mela Mistefayî ya “Rahênanên Zimanê Kurdî” (nirxandin, metin). *Folklor û Ziman*. 2(1), 117-140.

Wergirtin/received: 5.04.2021

Qebûlkirin/accepted: 26.04.2021

ORCID (Bülbül, M.): 0000-0002-1833-3757

ORCID (Öztürk, M.): 0000-0003-0637-8760

DESTNÎVÎSKA MELA MISTEFAYÎ YA “RAHÊNANÊN ZIMANÊ KURDÎ” (NIRXANDIN, METIN)

Mikail Bülbül* - Mustafa Öztürk**

Kurte

Armanca vê gotarê, nirxandin û dayîna metina latînzekirî ya berhema Mela Mistefayî “Rahênanên Zimanê Kurdî” ye ku di 1860î da û ji bo hînkirina kurdîya kurmançî nivîsîye. Ev berhem wekî destnivîsk, di Koleksiyona Destnivîskan ya Aleksandre Jabayî da, bi navê “Kurd 48”ê tomarkirî ye û yek ji berhemên giring e. Mela Mistefayî di vê berhemê da zêdetirî heşt sed hevok wekî rahênan pêşkêş kirine ku di wan da mijarên rêzimanî yên wekî dem, rawe û avahî, yekhejmarî, pirhejmarî hene. Ji aliyê deman ve bi taybetî li ser sê demên sereke, borî, niha û dahatîyê sekiniye û berhema wî bi piranî ji mînakên van deman pêk dihe. Dema ku Mela Mistefayî dem pêşkêş kirine û kêşana karan nîşan dane, hem formên wan yên erênî hem jî nerênî û carinan jî li gor yekhejmarî û pirhejmarîya wan nîşan dane.

Peyvên Sereke: Mela Mistefa, koleksiyona Aleksandre Jabayî, rêzimana kurmançî, destnivîsk.

---

* Dr, Weqfa Mezopotamyayê. Diyarbekir E-mail: mikailbulbul47@gmail.com

** Doç. Dr, Zanîngeha Mêrdîn Artukluyê. E-mail: mustafaozturk47@gmail.com

**MOLLA MISTEFA'S MANUSCRIPT OF
"EXERCISES OF KURISH LANGUAGE" (EVALUATION, TEXT)**

Abstract

The aim of this article, is the evaluation and give of Latinized text of Mela Mistefa's work "Excercises of Kurdish Language", which wrote in 1860 and in order to teach Kurmanji Kurdish. This work as manuscript, is collected in the collection of manuscript of Aleksander Jaba with the title of "Kurd 48" and is one of the important works. In this work, Mela Mistefa presented more than eight hundred sentences as exercises, including grammatical themes such as tense, mood and construction, singularity, plurality. In regarding tenses, he payed attention to especially three main tenses, past, present, and future and his work, mostly, is consisted of examples of these tenses. When Mela Mistefa presented tenses and illustrated the conjugation of actions, he showed both their positive and negative forms and also sometimes according to their singularity and plurality.

Keywords: Molla Mistefa, collection of Aleksandre Jaba, Kurmanji grammar, manuscript.

Destpêk

Koleksiyona Aleksandre Jabayî (1801-1894) yan jî bi navekî wî yê din “Auguste Jaba”, bi minasebeta ku destnivîskên kurdî dihundurîne, di dîroka xebatên kurdî da cihekî giring digire. Her ku nirxê vê koleksiyonê bêtir dihê famkirin nirxê berhevkarê wê jî bêtir dibe. Koleksiyona ku A. Jabayî berhev kirîye ji alfyê edebiyat, dîrok, çand, folklor û zimanê kurdî ve destxetên giranbiha dihewîne.

Di koleksiyona Aleksandre Jabayî ya Destnivîskên Kurdî da, di nava 54 dosyayan da 69 berhem hene. Ev koleksiyona ku Aleksandre Jabayî di heyama wezîfeya balyoztîya xwe ya Erziromê da berhev kiribû, bi vî rengê xwe wekî hafizeya kurdan ya sedsala 19em e. Tevkarîya vê koleksiyonê ya herî berbiçav ew e ku nusxeyên destnivîskên çand, ziman û edebiyata kurdî yê bidestneketî veguhastine ber destên me. Piranîya berhemên vê koleksiyonê; yan ji pirtûkxaneyê şexsî ya Bazîdî derketine, yan bi destnivîska wî hatine îstînxeskirin û yan jî bi pêşengîya wî hatine bidestxistin. Heta niha di xebatên wekî Ozturk (2017a), Ozturk (2017b), Ozturk (2017c), Ozturk (2018a), Ozturk (2018b), Bilbil û Ozturk (2019), Bülbül û Ozturk (2020a), Bülbül û Ozturk (2020b) da hinek ji destnivîskên vê koleksiyonê hatine nirxandin û latînzekirina wan hatîye kirin.

Di koleksiyona navborî da destnivîsk yan berhemeka giring jî bi hejmara Kurd 48ê hatîye qeydkirin. Di vê xebatê da hatîye armanckirin ku derbarê vê destnivîskê da piştî agahiyên sereke danasîna naveroka wê bihê kirin û metina berhemê bi awayekî zanistî bihê dayîn, da ku ji bo lêkolînên zimanê kurdî daneyeka hêja bihê pêşkêşkirin.

1. Agahiyên Sereke Derbarê Destnivîskê da:

Ev berhema ku derbarê rahênanên kurdîya kurmançî da hatîye îstînxeskirin, ji ber ku li gorî xebatên berdest, di dîrokeka kevintir da hatîye nivîsin bêhtir giringiyê peyda dike. Saloxdana (tewsîf) destnivîskê bi vî awayî ye:

Navê berhemê: Exercices de la Langue Kurde (Rahênanên Zimanê Kurdî)

Mielif (daner): Mela Mistefa (nişeyên latîni ji alfyê A. Jabayî ve)

Cureyê berhemê: Pexşan (hînkirina kurdîya kurmançî)

Zimanê berhemê: Kurdî (kurmançî)

Hejmara wereqan, cureyê xetê, taybetmendiyên berg û kaxezê û hwd: Nusxe 52 wereq (104 rûpel) e. Naverok di nava 102 rûpelan da ye. Wereqa 1byê

vala ye. Naverok ji wereqa 2a'yê dest pê dike. Di wereqa herî dawîn da (52b) çar hevokên kurmançî hene ku wergêrana wan bi fransizîyê hatine dayîn. Bi alfabeya erebî û bi xeta nesxê hatîye îstînexkirin. Berg ne dîyar e. Kaxezeka zer û ji rêzê hatîye bikaranîn. Kaxez bi giştî xêzkirî ne. Xêzên herî jorîn li gor yê din sitûrtir in. Rûpela pêşî heft, ya dawî pênc rêz û hemû rûpelên din 8 rêz in.

Ebada destnivîskê: 24x47 cm.

Pêşîya destnivîskê: (wr. 2a) Here, Were, Ez têm, Ez nayêm, Ez dixum, Ez naxum, Ez dizanim, ...

Dawîya destnivîskê: (wr. 52a) ... Tu bixaz, Tu mexaz, We xastîye, Hûn dixazin, Tu xeber de, Tu tarî meke, Tu ronî ke, Mûmê vêxin.

Mistensix: (Zehrîye) Mela Mistefa (beşên latînî ji aliyê A. Jabayî ve hatine nivîsin.)

Dîrok û cihê îstînexê: (Zehrîye) Erzirom 1860

Têbinîyên giring: Mela Mistefa ev berhem ji bo fêrkirina kurdîya kurmançî, ji bo Jabayî amade kirîye û berhemeka rahênanî ye. Mela Mistefayî li aliyê rastê ve mînak rêz kirine, bi dû ra jî Jabayî xwendina van mînakên bi latînî nivîsîye û li nîk wan jî wergêrana wan ya fransizî nivîsîye. Dema ku em vê keda Jabayî bidin ber çavan, em dikarin bibêjin ku Jaba nivîskarê duyem yê vê berhemê ye.

2. Nîrxandina Naveroka Berhemê

Ev berhema Mela Mistefayî ku hînkirina kurdîya kurmançî ji xwe ra kirîye amanc, li ser mijarên rêzimanî yê wekî dem, rawe û avahîyê, zêdetirî heşt sed mînak pêşkêş kirine. Ji aliyê deman ve bi taybetî li ser sê demên sereke, borî, niha û dahatîyê sekinîye û berhema wî bi piranî ji mînakên van deman pêk dihê. Dema ku Melayî dem pêşkêş kirine û kêşana karan nîşan dane, hem formên wan yê erênî hem jî nerênî û carinan jî li gor yekhejmarî û pirhejmarîya wan nîşan dane. Eger bi awayekî giştî em li mijarên rêzimanî û hejmara mînakên binêrin dê tabloyeka weha derkeve pêşberî me:

Mijarên Rêzimanî	Hejmara Mînakên
Dema Borî	96
Dema Niha	318
Dema Dahatî	159
Raweya Fermanî	232

Dema ku em yek bi yek li ser mijarên rêzimanî û awayê dayîna Mela Mistefayî bisekinin û wan analîz bikin dê naveroka xebata wî ji bo me zelaltir bibe. Wekî ji tabloya jorîn jî xuya ye, Melayî her zêde ji bo dema niha mînak dane. Em dê niha ji dema borî dest pê bikin û bala xwe bidin naveroka wan:

2.1. Dema Borî

Mela Mistefayî, dema borî di 96 mînakan da dane ku 69 di forma erênî û 27 heb jî di forma nerênî da ne. Melayî gelek çarvan hevokên erênî û yeka nerênî li dû hev dane. Mînakên wekî “We hûr kir.”, “We hûr nekir.” û “We kişandîye.”, “We nekişandîye.” (wr. 37a) pir in. Hejmara mînakên erênî ji yên nerênî zêdetir in, ji ber ku qismek ji wan wekî semantîk dijberê yên erênî ne û Mela jî mîameleya nerênî bi wan kirîye. Wekî mînak, Mela dema hevoka “Ez çûm” kirîye nerênî, “Ez hatim” (wr. 3b) nivîsîye. Di rastîyê da ji alîyê morfolojîk ve hevoka “Ez hatim” jî ne nerênî ye lê erênî ye.

Di nav mînakên dema borî da 4 heb ji wan, ji alîyê avahîya (voice) xwe ve pasîf in lê ne aktîf in. Di mînakên “Hatîye lixwekirin”ê (wr. 31b) û “Hatîye kuştin”ê da forma pasîf bi alîkarîya kara “hatin”ê hatîye çêkirin lê yên “Nekuştine” û “Kuştîye” (wr. 33b) bêyî alîkarîya “hatin”ê hatine çêkirin.

2.2. Dema Niha

Mela Mistefayî ji bo forma erênî ya dema niha 180 û ji bo forma nerênî jî 118 mînak dane. Wî formên erênî û nerênî, bi piranî li ser heman karê nîşan dane û bi dû hev da dane. Em hevokên “Ez digirim”, “Ez nagerim” (wr. 3b) û “Ez diwestim”, “Ez nawestim” (wr. 12a) wekî mînak dikarin bidin. Balkêş e ku, Mela dema hinek karên erênî kirine forma nerênî ne ji alîyê morfolojîk ve lê ji alîyê semantîk ve fikirîye û li gor wê mînak dane. Wekî mînak dema hevoka “Ez diherim” kirîye nerênî, gotîye “Ez tîm” (wr. 4b)

Mînakên ku Melayî ji bo dema niha dane hema hema li gor cihnavaya “ez”ê ne. Lê di hinekan da xuya ye xwestîye yekhejmarî û pirhejmarîya kêşana wan nîşan bide û ji cihnavên cuda sûd wergerîye. Wekî mînak em dikarin hevokên “Ez te ji bîr dikim.”, “Tû ji bîr dikî.” û “Hûn ji bîr dikin.” (wr. 21b) bidin.

Mela Mistefa tîkildarî dema niha formeka din jî dide ku ew jî raweya dananî (subjunktive) ye. Melayî bîst mînakên bi hem formên erênî hem jî nerênî yên dema niha ya dananî pêşkêş kirine. Wekî mînak em dikarin hevokên “Ez rabim”, “Ez ranebim” û “Ez bişewitînim”, “Yan neşewitînim.”ê (wr. 8a) bidin.

Di hevokên dema niha da tiştêkî dîn jî bala mirov dikêşe ku ew jî pîrbûna bikaranîna pêveberên hevalnavî (predicate adjective) ne. Melayî gelek hevok di dema niha da dane ku pêvebera wan hevalnavek e. Ew jî mîna lêkeran hem bi awayê erênî hem jî nerênî da ne. Hevokên mîna “Ez tî me.”, “Ez tî nînim.” (wr. 6a), “Ez pak im.”, “Ez pak nînim” (wr. 20b); “Ez dirêj im”, “Yan kurt im.” (wr. 7b) Pir zêde ne.

2.3. Dema Dahatî

Mela Mistefa li ser mijara dema dahatî jî gelekî sekinîye û bi ji bo wê 159 mînak dane. Wekî dema niha, mînakên dema dahatî jî bi piranî bi cihnavaya “ez”ê ne. Dîsa hem erênî hem jî nerênîya hevokan li dû hev dane. Tiştê balkêş ew e ku Melayî dema ku nerênîya dema dahatî çê kirîye kêşana karan li gor dema niha çê kirîye. Wekî mînak dema “Ez ê bijenim” kirîye nerênî ji dêvla ku “Ez ê nejenim” binivîse, “Ez najenim.” (wr. 8b) nivîsîye. Wekî em dizanin li hin herêman dema dahatî pir nahê bikaranîn û ji dêvla wê, dema niha dihê bikaranîn. Xuya ye di devoka Melayî da dema dahatî tenê di forma erênî da heye û nerênîya wê nîne. Ji ber ku her 78 mînakên ku Melayî ji bo nerênîya dema dahatî dane jî, di forma nerênîya dema niha da ne.

2.4. Raweya Fermanî

Piştî mijara dema niha, mijara herî zêde ku Mela Mistefa li ser sekinîye raweya fermanî ye. Melayî hem li gor yekhejmarî û pirhejmarîyê hem jî formên erênî û nerênî 232 mînak dane. Ji bo nerênîya raweya fermanî tiştê bala mirov dikêşe ew e ku her dem pêşgira “me-”yê bi kar anîye lê qet “ne-” bi kar neanîye. Wekî mînak ji bo forma fermana erênî hevoka “Tu berjêr here.” daye û dema kirîye nerênî “Tu berjêr mere.” (wr. 23b) nivîsîye. Çawa ku Mela di deman da ji dêvla nerênîya morfolojîk mînakên nerênîya semantîk dane, ji bo raweya fermanî jî weha kirîye. Ji dêvla ku nerênîya hevoka “Hûn vekin.” bi awayê “Hûn vemekin” binivîse, bi awayê “Hûn bigirin” (wr. 25b) nivîsîye. Lê wekî em dizanin ji alîyê morfolojîk ve hevoka “Hûn bigirin”ê jî erênî ye ne ku nerênî ye.

Ji alîyê morfolojîk ve tiştêkî din jî bala mirov dikêşe ku ew jî bikarneanîna pêşgira dananî “bi”yê ye ku di gelek karên lêkdayî da. Wekî mînak karên lêkdayî “alî kirin” û “dirêj kirin” dema kêşaye bi awayê “Tû alî ke.” (wr. 24b) û “Hûn dirêj kin.” (wr. 29b) nivîsîne.

Encam

Berhema Mela Mistefayî, çawa ku ji naveroka wê jî xuya ye, berhemeka hêja ye ji bo tarîxa xebatên zimanê kurdî. Berhema ku ji rahênan pêk dihê û bi mebesta hînkirina kurdîya kurmancî hatîye nivîsîn, ji bo biblîyografyaya xebatên kurdî jî referanseka nû ye. Berhema wî têra xwe dewlemend e û zêdetirî heşt sed mînakên li ser dem, rawe û avahîyan hatine dayîn digel formên wan yên erênî û nerênî. Dema em li awayê dayîna wî ya rahênanan dinêrin jî em dibînin ku bi piranî bi awayê yek erênî û yek nerênî rêz dibin. Herweha ji bo gelek mînakan formên yekhejmarî û pirhejmarî jî dane ku berhema wî dewlemendtir bûye.

Pêvek: Metina Latînîzekirî

Zehrîye

“Rahênanên Zimanê Kur-
dî
Ji hêla Mela Mistefayî ve
Wergêr Auguste Jaba
Erzirom 1860”¹

[wr. 2a]

Here.

Were.

Ez têm.

Ez nayêm.

Ez dixum.

Ez naxum.

Ez dizanim.

[wr. 2b]

Ez nizanîm.

Ez digirim.

Ez nagirim.

Ez diherim.

Ez narim.

Ez dixazim.

Ez naxazim.

Ez hez dikim.

[wr. 3a]

Ez hez nakim.

Ez digirîm.

Ez nagirîm.

Ez dixûnim.

Ez naxûnim.

Ez ê razêm.

Ez ranazêm.

[wr. 3b]

Ez rûnêm.

Ez rûnanêm.

Ez çûm.

Ez hatim.

Ez digirim.

Ez nagerim.

Ej te razî yim.

Ez ji te razî nînim.

[wr. 4a]

Ez naçim.

Ez nayêm.

Ez [ê] derkevîm.

Ez dernakevim.

Ez ê herim.

Ez ê bêm.

Ez narim.

Ez nayêm.

[wr. 4b]

Ez diherim.

Ez têm.

Ez çûm.

Ez hatim.

Ez birçî me.

Ez têt im.

Ez qencî dikim.

Ez qencî nakim.

[wr. 5a]

Ez ê xerab bikim.

Ez xerab nakim.

Ez ê çê kim.

Ez çê nakim.

Ez [ê] vekim.

Ez venakim.

1 A. Jabayî ev bi frensizî nivîsîye û frensizîya wê weha ye: Exercices de la Langue Kurdes, Par Mella Moustapha, Traduit par Auguste Jaba, Erzeroum 1860

Ez [ê] bigirim.	Ez venaşirim.	[wr. 8a]
Ez nagirim.	Ez ê bavim.	Ez bişewitînim.
	Ez navim.	Yan neşewitînim.
[wr. 5b]	Ez ê rabim.	Ez hûr kim.
Ez dibînim.	Ez ranabim.	Yan hûr nekim.
Ez nabînim.		Ez rabim.
Ez binihêrim.	[wr. 7a]	Yan ranebim.
Ez nanihêrim.	Ez ê te bikujim.	Ez bifiroşim.
Ez bînim.	Na ez te nakujim.	Yan nefiroşim.
Ez naynim.	Ez ê dirêj kim.	
Ez ê derxînim.	Ez dirêj nakim.	[wr. 8b]
Ez dernaxînim.	Ez ê kurt kim.	Ez binivîsim.
	Ez kurt nakim.	Ez nanivîsim.
[wr. 6a]	Ez ê raxim.	Ez bikişînim.
Ez tî me.	Ez ranaxim.	Ez nakişînim.
Ez tî nînim.		Ez [ê] bijenim.
Ez ê bifiroşim.	[wr. 7b]	Ez najenim.
Ez nafiroşim.	Ez merivekî pak im.	Ez [ê] li dar xim.
Ez ê bikirim.	Yan pak nînim.	Ez li dar naxim.
Ez nakirim.	Ez rind im.	
Ez ê wergirim.	Yan rind nînim.	[wr. 9a]
Ez wernagirim.	Ez dirêj im.	Ez ê suwar bim.
	Yan kurt im.	Ez suwar nabim.
[wr. 6b]	Ez ba‘aqil im.	Ez ê te suwar kim.
Ez ê hilînim.	Yan dîn im.	Ez te suwar nakim.
Ez hilnaynim.		Ez [ê] peya bim.
Ez ê veşirim.		Ez peya nabim.

Ez ê te peya kim.	Ez xudan dişmin nînim.	[wr. 12a]
Ez te peya nakim.	Ez seh dikim.	Ez diwestim.
	Ez seh nakim.	Ez nawestim.
[wr. 9b]	Ez ji te hêvî dikim.	Ez dibezim.
Ez [ê] biqelêşim.	Ez ji te hêvî nakim.	Ez nabezim.
Ez naqelêşim.		Ez hêdî diherim.
Ez ê bizivirim.	[wr. 11a]	Ez hêdî narim.
Ez nazivirim.	Ez ê berê xu bi te da kim.	Ez ê zû herim.
Ez dewlemend im.	Ez berê xu bi te da na-	Ez zû narim.
Ez dewlemend nînim.	kim.	
Ez biçûk im.	Ez pişta xu bi te da kim.	[wr. 12b]
Ez biçûk nînim.	Ez pişta xu bi te da na-	Ez ê bar kim.
	kim.	Ez bar nakim.
	Ez ker[r] im.	Ez ê daynim.
	Ez ker[r] nînim.	Ez danaynim.
	Ez sipî me.	Ez ê girê dim.
	Ez sipî nînim.	Ez girê nadim.
		Ez ê li cih bihêlim.
	[wr. 11b]	Ez li cih nahêlim.
	Ez reş im.	
	Ez reş nînim.	
	Ez peya me.	[wr. 13a]
	Ez peya nînim.	Ez [ê] av bidim.
	Ez suwar im.	Ez av nadim.
	Ez suwar nînim.	Ez ê zuwa kim.
	Ez xû didim.	Ez zuwa nakim.
	Ez xû nadim.	Ez bihurîm.
		Ez nabihurim.
[wr. 10a]		
Ez mezin im.		
Ez mezin nînim.		
Ez [ê] bişom.		
Ez naşom.		
Ez [ê] birevim.		
Ez narevim.		
Ez birîndar im.		
Ez birîndar nînim.		
[wr. 10b]		
Ez xudan şuxul im.		
Ez xudan şuxul nînim.		
Ez xudan dişmin im.		

Ez deyndar im.	Ez [ê] terka te bikim.	[wr. 16a]
Ez deyndar nînim.	Ez terka te nakim.	Ez [ê] weqtê ‘îşayê bêm.
	Ez [ê] li cem te bisekinim.	Ez weqtê ‘îşayê nayêm.
[wr. 13b]		Ez [ê] tevî hev kim.
Ez deyn dikim.	Ez li cem te nasekinim.	Ez tevî hev nakim.
Ez deyn nakim.	Ez [ê] ji cem te herim.	Ez [ê] li hev xim.
Ez bi deyn didim.	Ez ji cem te narim.	Ez li hev naxim.
Ez bi deyn nadim.		Ez pak dizanim.
Ez wusan didim.	[wr. 15a]	Ez pak nizanîm.
Ez wusan nadim.	Ez [ê] li cem te rûnim.	
Ez bê peran didim.	Ez [ê] ji cem te rabim.	[wr. 16b]
Ez bê peran nadim.	Ez li cem te rûnanîm.	Ez [ê] ji te birevim.
	Ez ji cem te ranabim.	Ez ji te narevim.
[wr. 14a]	Ez [ê] te bider kim.	Ez [ê] ji te bi dûr kevim.
Ez îro ji te xeyidî me.	Ez te bider nakim.	Ez ji te bi dûr nakevim.
Ez ji te naxeyidim.	Ez [ê] îro bêm.	Ez [ê] bijmêrim.
Ez ji te hez dikim.	Ez îro nayêm.	Ez najmêrim.
Ez ji te hez nakim.		Ez ê hesab kim.
Ez [ê] îro bixûnim.	[wr. 15b]	Ez hesab nakim.
Ez îr[o] naxûnim.	Ez [ê] subê bêm.	
Ez [ê] li rêya hanê herim.	Ez subê nayêm.	[wr. 17a]
Ez li wê rêya narim.	Ez [ê] nîvro bêm.	Ez [ê] derman kim.
	Ez nîvro nayêm.	Ez derman nakim.
	Ez [ê] ‘esir bêm.	Ez [ê] dîwar [lê] kim.
[wr.14b]	Ez ‘esir nayêm.	Ez dîwar [lê] nakim.
Ez [ê] dûr herim.	Ez [ê] mixrib herim.	Ez [ê] sitûn lê xim.
Ez dûr narim.	Ez mixrib narim.	Ez lê naxim.

Ez [ê] defter kim.	Ez nexoş nînim.	[wr. 20a]
Ez defter nakim.	Ez bikêf im.	Ez ê xeber dim.
	Ez bikêf nînim.	Ez xeber nadim.
[wr.17b]	Ez ê tijî kim.	Ez ê eşkera kim.
Ez dikuxim.	Ez tijî nakim.	Ez eşkera nakim.
Ez nakuxim.		Ez ê bidizim.
Ez digirîm.	[wr. 19a]	Ez nadizim.
Ez nagirîm.	Ez ê vala kim.	Ez merivek merd im.
Ez dikenim.	Ez vala nakim.	Ez merd nînim.
Ez nakenim.	Ez ê bibêjim.	
Ez ê nîşan kim.	Ez nabêjim.	[wr. 20b]
Ez nîşan nakim.	Min got.	Ez tama me.
	Min negot.	Ez tama nînim.
[wr. 18a]	Min gotîye.	Ez pexîl im.
Ez du'an dikim.	Min negotîye.	Ez pexîl nînim.
Ez du'a nakim.		Ez pak im.
Ez [ê] li te nifiran bikim.	[wr. 19b]	Ez pak nînim.
Ez li te nifiran nakim.	Ez ê tişteki ji te bixazim.	Ez xerab im.
Ez dinalim.	Ez ji te naxazim.	Ez xerab nînim.
Ez nanalim.	Ez [ê] ronayî kim.	
Ez [ê] çamûr bikim.	Ez ronayî nakim.	
Ez çamûr nakim.	Ez ê tarî kim.	[wr. 21a]
	Ez tarî nakim.	Tu xerab î.
[wr. 18b]	Ez ê mûmê vêxim.	Tu xerab nîni.
Ez sax im.	Ez vênaxim.	Hûn xerab in.
Ez sax nînim.		Hûn xerab nînin.
Ez nexoş im.		Tu qenc î.

Ew qenc nîne.	We gazî kir.	[wr. 24a]
Ew pak e.	We gazî nekir.	Hûn berjêr herin.
Tu pak nînî.	Ez ê gilî kim.	Hûn berjêr merin.
	Ez gilî nakim.	Ez topal im.
[wr. 21b]	Tu here gilî.	Ez topal nînim.
Ez te ji bîr dikim.	Tu meçe gilî.	Tu topal î.
Ez te ji bîr nakim.		Ew topal nîne.
Tu ji bîr meke.	[wr. 23a]	Ewê han topal e.
Tu ji bîr dikî.	Hûn herin.	Ewî topal meke.
Hûn ji bîr mekin.	Hûn meçin.	
Hûn ji bîr dikin.	Hûn çûn.	[wr. 24b]
Ez dihênijim.	Hûn hatin	Ez ê alî te kim.
Ez nah[ê]nijim.	Hûn herin.	Ez alî te nakim.
	Hûn werin.	Tu alî ke.
[wr. 22a]	Ez ê hevraz herim.	Tu alî meke.
Tu dihênijî.	Ez hevraz narim.	Hûn alî kin.
Tu nah[ê]nijî.		Hûn alî mekin.
Hûn dih[ê]nijin.	[wr. 23b]	Ez cansist im.
Hûn nah[ê]nijin.	Tu hevraz here.	Ez jêhatî me.
Ez ê gazî kim.	Tu hevraz mere.	
Ez gazî nakim.	Hûn hevraz herin.	[wr. 25a]
Tu gazî ke.	Hûn hevraz merin.	Ez mela me.
Tu gazî meke.	Ez ê berjêr herim.	Tu mela nînî.
	Ez berjêr narim	Ez feqî me.
[wr. 22b]	Tu berjêr here.	Tu feqî nînî.
Hûn gazî kin.	Tu berjêr mere.	Ez cahîl im.
Hûn gazî mekin.		Ez cahîl nînim.

Ez ehîl im.	Ez nezan nînim.	[wr. 28a]
Ez ehîl nînim.	Ez binamûs im.	Tu dixazî.
	Ez binamûs nînim.	Tu naxazî.
[wr. 25b]	Tu binamûs î.	Hûn dixazin.
Tu kêf dikî.	Tu bênamûs î.	Hûn mexazin.
Tu li kêfê digerî.		Tu hez dikî.
Hûn kêf dikin.	[wr. 27a]	Tu hez nakî.
Hûn kêf mekin.	Hûn rûsipîtfî bikin.	Tu hez meke.
Tu veke.	We rûsipîtfî kir.	Ew hez dikin.
Tu vemeke.	Ewan rûsipîtfî nekir.	
Hûn vekin.	Ez ê bi wan didime kirin.	[wr. 28b]
Hûn bigirin.	Ez bi wan nakim.	Tu were bixûn.
	Ez bi te dikim.	Tu mexûn.
[wr. 26a]	Mîn bi te kir.	Hûn bixûnin.
Tu binehêre.	Mîn bi wan nekir.	Hûn mexûnin.
Tu dibînî.		Tu razê.
Tu nabînî.		Tu ramezê.
Tu menihêre.	[wr. 27b]	Tu razayî.
Hûn binihêrin.	Tu here.	Yan ranezayî.
We dît.	Tu were.	
We nedît.	Hûn herin	[wr. 29a]
Hûn bibînin.	Hûn werin.	Tu hişyar î.
	Tu bigire.	Yan hişyar nînî.
[wr. 26b]	Tu megire.	Hûn hişyar in.
Ez zana me.	Hûn bigirin.	Hûn razayî ne.
Ez zana nînim.	Hûn megirin.	Tu rûnê.
Ez nezan im.		Tu rûmenê.

Tu rûniştî[yî].	Hûn mefiroşin.	[wr. 32a]
Ya rûneniştî[yî].	Te firot.	Tu vê veşêre.
	Yan nefirot.	Tu bibe, veşêre.
[wr. 29b]	Tu tî yî.	Tu vemeşêre.
Tu ewê dirêj ke.	Tu tî nînî.	Hûn veşêrin.
Tu dirêj meke.		Hûn vemeşêrin.
Hûn dirêj kin.	[wr. 31a]	We veşart.
Hûn kurt kin.	Hûn tî ne.	Yan veneşart.
Tu kurt meke.	Hûn av bixun.	Me veşart.
Tu raxe.	Hûn av mexun.	
Na ramexe.	We av xwar.	[wr. 32b]
Hûn raxin.	Yan nexwar.	Tu bavije.
	Tu wergire.	Tu mavije.
[wr. 30a]	Tu li xu ke.	Hûn bavên.
Tu meçe.	Tu li xu meke.	Hûn mavên.
Tu meyê.		We avêt.
Tu birçî [yî]	[wr. 31b]	Yan navêt.
Hûn têr in.	Hûn li xwe kin.	Tu rabe, here.
Tu xerab ke.	Hûn li xwe mekin.	Tu rabe li ser xwe.
Tu xerab meke.	We li xwe kirin.	
Hûn xerab kin.	Hatîye lixwekirin	[wr. 33a]
Hûn çê kin.	Tu vê hilîne.	Hûn rabin.
	Tu hilmeyn.	Hûn herin.
[wr. 30b]	Hûn hilînin.	Hûn ramebin.
Tu bibe, bifiroş.	Hûn werînin.	Hûn rûnên.
Tu mebe, mefiroş.		Tu bikuje.
Hûn bibin, bifiroşin.		Tu mekuje.

Hûn bikujin.	Tu dîn î.	[wr. 36a]
Hûn mekujin.	Hûn b'âqil in.	Tu bifiroş.
	Hûn dîn in.	Tu mefiroş.
[wr. 33b]	We xe dîn kirîye.	Te firotîye.
We kuşt.	We xe li dînî danîye.	Yan nefirotîye.
Hatîye kuştin.		Hûn bifiroşin.
Nekuştine.	[wr. 35a]	Hûn mefiroşin.
Kuştiye.	Hûn xe dîn mekin.	We firot.
Tu pakî dibêjî.	Tu bişewitîn.	We firotine.
Tu pak nabêjî.	Tu meşewitîn.	
Hûn pak in.	Hûn bişewitînin.	[wr. 36b]
Hûn pak nînin.	Hûn meşewitînin.	Tu binivîse.
	Tu hûr ke.	Tu menivîse.
	Tu hûr meke.	Hûn binivîsin.
[wr. 34a]	Hûn hûr kin.	Bila ew binivîse.
Tu rind î.		Tu bibire.
Tu rind nînî.		Tu mebare.
Ewê han rind e.	[wr. 35b]	Hûn bibirin.
Ew rind nîne.	Hûn hûr mekin.	Bila ew nebire.
Hûn rind in.	We hûr kir.	
Hûn rind nînin.	We hûr nekir.	
Tu dirêj î.	Jixe hûr e.	[wr. 37a]
Tu kurt î.	Tu rabe.	We birî.
	Tu ramebe.	Yan nebirî.
[wr. 34b]	Hûn rabin.	Tu bikişîne.
Hûn dirêj in.	Hûn rûnên.	Tu mekişîne.
Ew kurt e.		Hûn bikişînin
Tu b'âqil î.		Hûn mekişînin.

We kişandîye.	Hûn peya mebin.	Ew mezin nîne.
We nekişandîye.	Hûn peya bûn.	Filan kes mezin e.
	Tu biqelêş.	Ew mezin nîne.
[wr. 37b]	Tu meqelêş.	Hûn mezin in.
Tu bijen.	Qelişîye.	Hûn mezin nînin.
Tu mejen.		Tu biçûk î.
Tu lê xe.	[wr. 39a]	Tu biçûk nînî.
Tu lê mexe.	Hûn biqelêşin.	
Hûn lê xin.	We qelaşt.	[wr. 40b]
Hûn lê mexin.	Jixe qelişî ye.	Ewê han biçûk e.
We lê xistîye.	Me neqelaşt.	Ew biçûk nîne.
We lê nexistîye.	Tu bizivire.	Hûn biçûk in.
	Tu mezivire.	Hûn biçûk nînin.
[wr. 38a]	Hûn bizivirin.	Tu bişo.
Xelqê lê xistîye.	Hûn mezivirin.	Tu meşo.
Tu suwar be.		We şuşt.
Tu suwar mebe.	[wr. 39b]	We neşuşt.
Hûn suwar bin.	Tu dewlet î.	
Hûn suwar mebin.	Tu dewlemend nînî.	[wr. 41a]
Bila ew suwar be.	Hûn dewlemend in.	Hûn bişon.
Bila ew suwar nebin.	Hûn dewletî nînin.	Hûn meşon.
Em tev suwar bin.	Tu fuqare yî.	We şuştîye.
	Tu fuqare nînî.	Tu bireve.
[wr. 38b]	Ewê han fuqare ye.	Tu merev.
Tu peya be.	Hûn fuqare nînin.	Hûn birevin
Tu peya mebe.	[wr. 40a]	Hûn merevin.
Hûn peya bin.	Tu mezin î.	Hûn revîn.

[wr. 41b]

Hûn merevin.
Tu birîndar î.
Tu birîndar nînî.
Tu birîndar bûyî.
Yan birîndar nebûyî.
Ewê han birîndar in.
Ew birîndar nebûne.
Em birîndar in.

[wr. 43a]

Hûn seh dîkin.
We seh kirîye.
We seh nekirîye.
Mîn seh kirîye.
Hûn seh nakin.
Mîn seh kir.
Tu hivî dikî.
Tu hivî nakî.

[wr. 44b]

Tu peya yî.
Tu peya be.
Tu suwar î.
Tu suwar be.
Hûn peya bin.
Hûn suwar bin.
Hûn suwar mebin.
Hûn diwestin.

[wr. 42a]

Tu şuxul bike.
Tu şuxul meke.
Hûn bişuxulin.
Hûn meşuxulin.
Hûn dixebitin.
Hûn naxebitin.
Em dixebitin.
Em naxebitin.

[wr. 43b]

Hûn hivî bikin.
Hûn hivî mekin.
Hûn rîca bikin.
Hûn zarî mekin.
Tu ker[r] î.
Ew ker[r] nîne.
Hûn ker[r] in.
Hûn seh dîkin.

[wr. 45a]

Tu hêdî here.
Tu zû here.
Hûn hêdî çûn.
Hûn hêdî diherin.
Hûn dîreng hatin.
Tu bar ke.
Hûn bar kin.
Hûn daynin.

[wr. 42b]

Tu dostê min î.
Yan tu dişminê min î.
Tu dost nînî.
Tu dişmin î.
Hûn dijmin nînin.
Hûn dost in.
Tu seh dikî.
Tu seh nakî.

[wr. 44a]

Tu sipî yî.
Tu reş î.
Hûn sipî ne.
Hûn reş in.
Tu zerîn î.
Tu qemer î.
Ewê han reş e.
Ewê han sipî ye.

[wr. 45b]

Tu hêdî here.
Tu zû here.
Hûn hêdî çûn.
Hûn hêdî diherin.
Hûn dîreng hatin.
Tu bar ke.
Hûn bar kin.
Hûn daynin.

[wr. 46a]

Tu girê de.
Hûn girê din.
We girê da.
We girê daye.
Tu av bide.
Te av daye.
Hûn av bidin.
We av nedaye.

[wr. 47b]

Tu ji cem min here.
Tu li cem min rûnê.
Tu ji cem min rabe.
Tu tevî hev ke.
Tu tevî hev meke.
Hûn tevî hev kin.
We tevî hev kir.
Hûn tevî hev medin.

[wr. 49a]

Tu derman ke.
Te derman kir.
We derman kirfye.
Te sax kir.
Tu sax bûyî.
Tu sax nebûyî.
Hûn sax bin.
Hûn nexoş in.

[wr. 46b]

Tu zuwa ke.
Zuwa bûye.
Zuwa nebûye.
Hûn zuwa kin.
We zuwa kir.
Tu deyndar î.
Tu deyn dikî.
Hûn deyn mekin.

[wr. 48a]

Tu dizanî.
Tu nizanî.
Hûn dizanin.
Hûn nizanin.
We zanîye.
Tu bireve.
Tu ji min mereve.
Tu revî.

[wr. 49b]

Tu defter ke.
Tu defter meke.
Hûn defter kin.
We defter kirfye.
Tu dikuxî.
Tu nakuxî.
Hûn dikuxin.
Ew dikuxe.

[wr. 47a]

Tu bixûn.
Tu mexûn.
Te xûndfye.
Te nexûndfye.
Hûn bixûnin.
We xûnd.
Tu li cem bisekin.
Tu li cem mesekin.

[wr. 48b]

Hûn birevin.
Hûn merevin.
Tu ji min bi dûr keve.
Hûn dûr herin.
Tu bijmêre.
Te jimart.
Hûn hisab kin.
We hisab kir.

[wr. 50a]

Tu digirî.
Tu megirî.
Hûn girfyanê.
Hûn digirîn.
Tu dikenî.
Tu mekene.
Tu kenfayayî.
Hûn dikenin.

[wr. 50b]

Tu du'an bike.

Tu du'a dikî.

Hûn du'a kin.

We du'a kirîye.

Tu nifiran dikî.

Tu nifiran meke.

Hûn nifiran dikin.

Hûn nifiran mekin.

[wr. 51b]

Tu tijî ke.

Tu tijî meke.

Hûn tijî kin.

Hûn vala kin.

Tu bibêje.

Tu mebêje.

Te gotîye.

Te negotîye.

[wr. 52b]²

Min here mala xe.³

Li dil min nayê.⁴

Meraza min bike.⁵

Tu di dilê me da buhurtî.⁶

[wr. 51a]

Tu dinalî.

Tu menale.

Hûn dinalin.

Hûn menalin.

Tu sax î.

Tu sax nînî.

Hûn saxî bûne.

Hûn nexoşî ketin.

[wr. 52a]

Tu bixaz.

Tu mexaz.

We xastîye.

Hûn dixazin

Tu xeber de.

Tu tarî meke.

Tu ronî ke.

Mûmê vêxin.

2 Ev wereq ji aliyê Jabayî ve û bi tîpên latînî hatîye nivîsîn. Tê da çar hevokên bi kurmancî-ya latînî û li hember wan jî fransîziya wan hevokan hene.

3 Li hember wê bi fransîzî "Je vais à la maison" heye. Wergêrana wê ya fransîzî dibe: *Ez diherim malê*

4 Li hember wê bi fransîzî "Cela ne me plait pas" heye. Wergêrana wê ya fransîzî dibe: *Ev min kêfxweş/memnûn nake.*

5 Li hember wê bi fransîzî "Faits mes désirs" heye. Wergêrana wê ya fransîzî dibe: *Mirazên/daxwazên min bi cih biîne.*

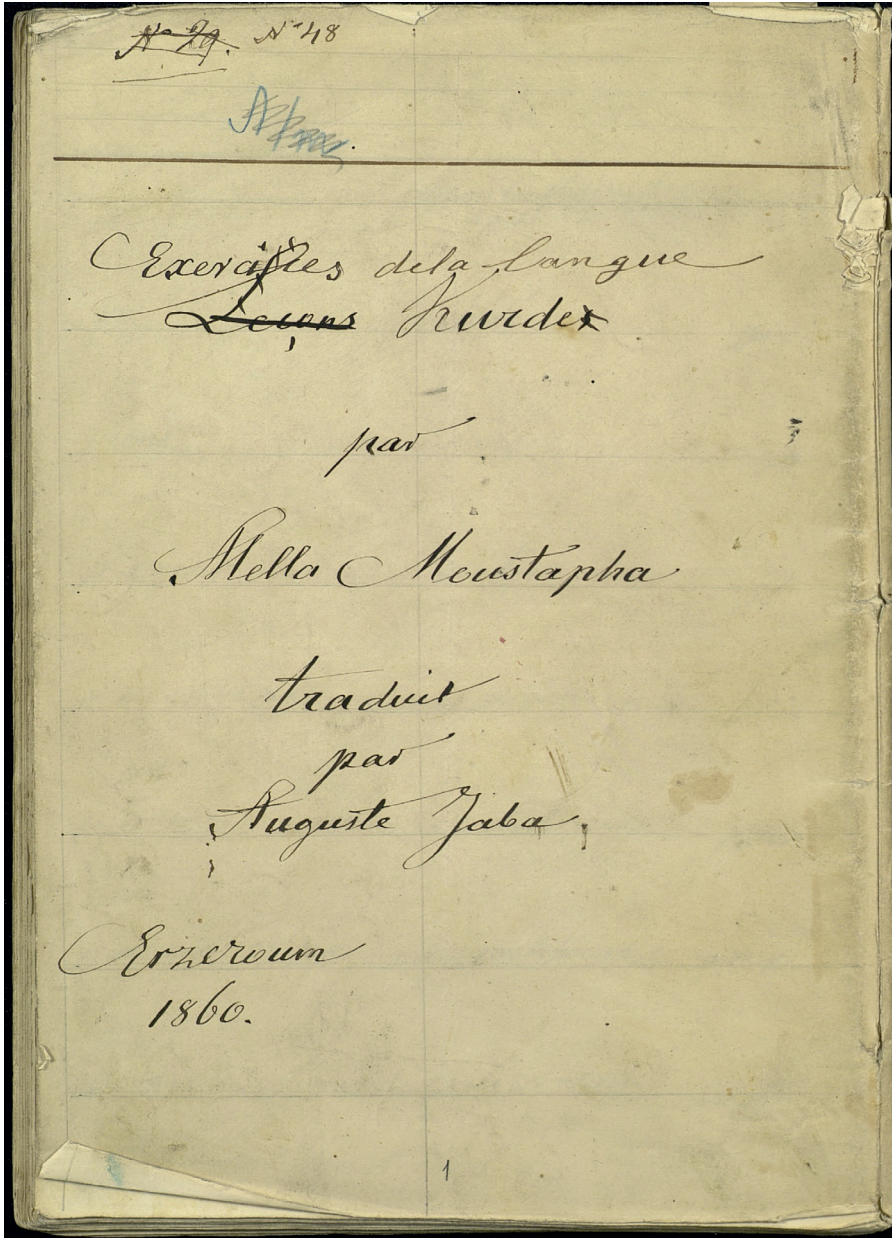
6 Li hember wê bi fransîzî "Tu passas dans mon coeur c.à.d je t'aime éperdument. " heye. Wergêrana wê ya fransîzî dibe: *Tu di dilê min ra derbas dibî yanî ez pir ji te hez dikim.*

Çavkanî

- Bilbil, M. & Oztirk, M. (2019). *Rêzimana Mela Mehmûdê Bazîdîyî: Rîsaleyî tûhfetu 'l-xîlan fî zimanê kurdan*, İstanbul: Weqfa Mezopotamyayê.
- Bülbül, M. & Öztürk M. (2020). *Kêşana karên kurdî, berhema Mela Mehmûdê Bazîdîyî*, İstanbul: Weqfa Mezopotamyayê.
- Bülbül, M. & Öztürk M. (2020). “Nirxandina destxeta Mela Mehmûdê Bazîdîyî; kêşana lêkerên Kurdî”, *Folklor û Ziman*, 1(2), 167-185.
- M. Öztürk (2018). “Çîrokên werger ên Mela Mehmûdê Bazîdî (1797-1870), vekolîn metin” *Bingöl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Dergisi*, 4(8), 33-63.
- Öztürk, M. (2017). “Aleksandre Jaba ve onun el yazmaları koleksiyonundaki Türkçe eserler”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research)*, 10(49), 41-49
- Öztürk, M. (2017). “Mela Mehmûdê Bazîdî'nin Kürtçe-Türkçe sözlüğü (inceleme-metin)”, *Doğu Araştırmaları*, 17(1), 57-89.
- Öztürk, M. (2017). *Koleksiyona Aleksandre Jaba Ya Destnivîsên Kurdî (Vekolîn û Saloxdan)*, Diyarbakır: Lîs Yayınları.
- Öztürk, M. (2017). *Reyâhîn-i aşk*, Diyarbakır: Lîs Yayınları.
- Öztürk, M. (2018). «Destnivîsên helbesta kurdî ya gelêrî yên di koleksiyona Aleksandre Jaba da û nusxeya ‘kilamê kîçan’ ya bi hejmara kurd 49ê», *International Journal of Kurdish Studies*. 4(1), 174-197.
- Mela Mistefa (1860). *Rahênanên zimanê kurdî, nusxeya dijîtal ya arşîva A. Jabayî ya li Petersburgê*, li Pirtûkxaneyê Akademîya Zanistan ya Rûsyayê, No: Kurd 48, Erzirom

Pêvek: Çend wereq ji destxetê

Berga Pêşîn

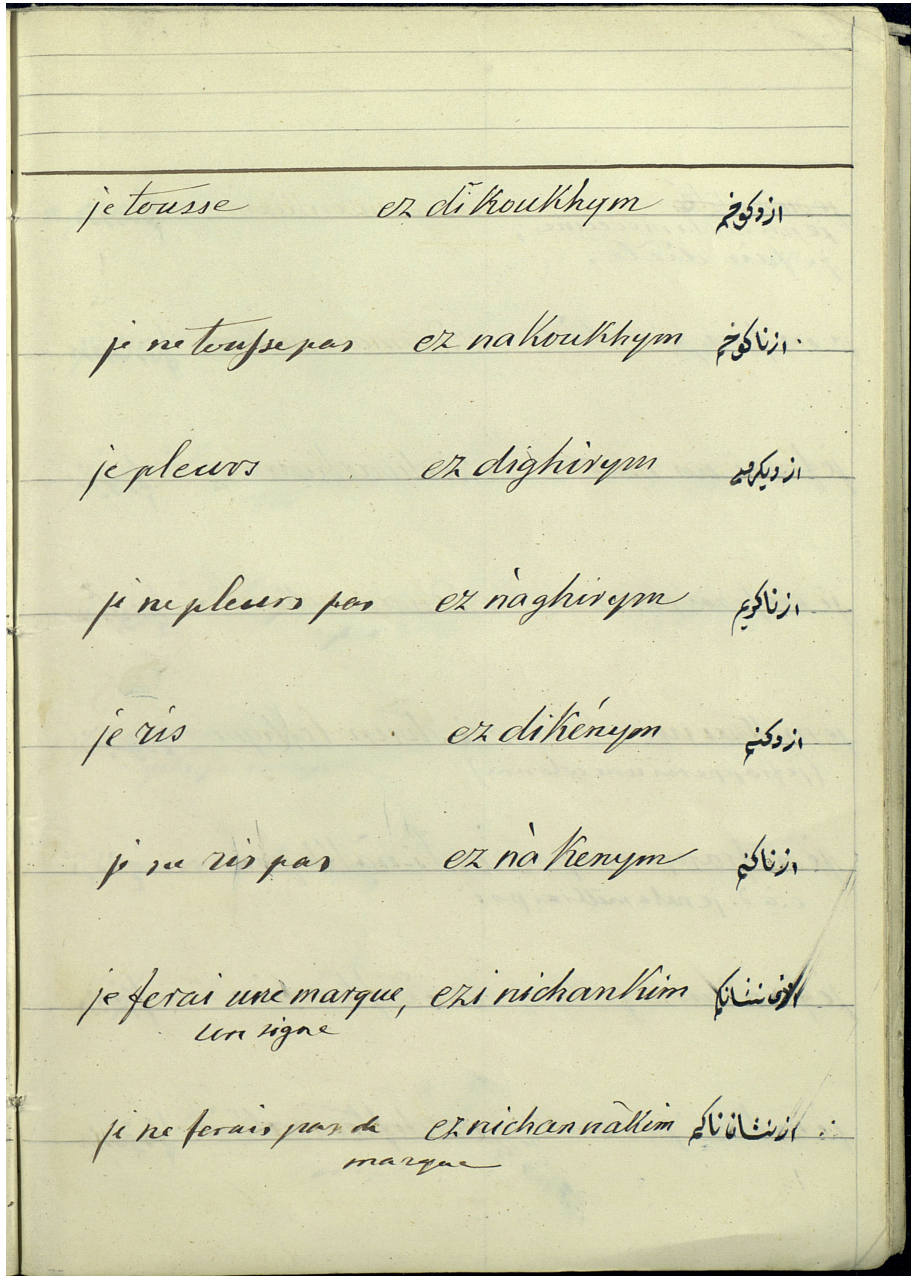

Rûpela Yekem (wr. 2a)

djemi loughet		ژمانی لۆگهت
bach		بەخ
va	hêrê	هه
viens	vêrê	وو
je viens	ez tîm	از بێم
je ne viens pas	ez naîm	از نابێم
je mange	ez dîkhoum	از دێخوم
je ne mange pas	ez nakhoum	از ناخوم
je sais	ez dîzanyim	از دێزانیم

2

(wr. 17b)

140